

किडनी (मूत्रपिंड) विकृती आणि होमिओपॅथी

Nephrotic syndrome ही एक अविशिष्ट मूत्रपिंडाची व्याधी आहे. ह्या आजारात लवचीतून प्रथिने जाणे, रक्तातील प्रथिनांचे कमी होणे व शरिरावर कुठेही सुज येणे ही लक्षणे आढळतात. मूत्रपिंडामध्ये केशवाहिन्यांचा गोलाकार समूह असतो. या केशवाहिन्यांच्या आतील स्तरावर केशासारख्या सूक्ष्म प्रवेशद्वारासारख्या भिंती असतात. या प्रवेशद्वारातून या आजारात रक्तातील प्रथिने लवचीतमध्ये गाळली जातात.

निरोगी माणसाच्या लवचीत कधीच प्रथिने किंवा लाल रक्तपेशी नसतात. **Nephrotic syndrome** मध्ये मोठ्या प्रमाणात (३.५ ग्रॅम प्रथिने शरिराच्या पृष्ठभागाच्या प्रति ७२ मीटर स्क्वेअर प्रमाणे) प्रथिने लवचीत गाळली जातात. त्यामुळे रक्तातील प्रथिनांचे प्रमाण कमी होते. उदर पोकळीत पाणी जमा होते, रक्तातील चरबीचे प्रमाण वाढते. या प्रक्रियेमुळे रक्ताची गुठळीसुद्धा होते. या आजाराचे कारण किडनीतील अतिसूक्ष्म अशा गाळणी स्वरूपातील संज्ञेते विचाड निर्माण होतो. (Defect in Glomerular Filtration Membrane).

याचमुळे जे पदार्थ सामान्यतः मूत्रपिंडातून गाळले जात नाही ते गाळले जातात.

१. लवचीतून प्रथिने जाणे (Proteinuria)

२. रक्तातील प्रथिनांचे प्रमाण कमी होणे. (Hypo proteinemia)

३. रक्तातील नत्राचे प्रमाण कमी होणे. (Low serum urea)

४. रक्तातील चरबीचे प्रमाण वाढणे. (Hyper lipidaemia)

५. चेहऱ्यावर, पायावर सुज येणे. आजार बळवल्यास छातीत पाणी, उदरपोकळीत पाणी जमा होते. वृषकोषावर सुज येते किंवा संपूर्ण शरिरावर सुज येते. (Oedema)

६. रक्तदाब वाढणे. (Hypertension)

७. रक्तक्षय होणे (Anaemia)

८. फुफुसांवरील आवरणात पाणी जमा झाल्यामुळे श्वासोच्छ्वासास अडथळा निर्माण होतो.

१. **Primary Nephrotic Syndrome** मध्ये आजाराची लक्षणे ही मूत्रपिंडातील दोषापर्यंतच सिमित असतात.

२. **Secondary Nephrotic Syndrome** मध्ये मूत्रपिंडाबरोबरच शरिरातील इतर भागांवर परिणाम दिसून येतात. **Primary Glomerulonephritis** ची कारणे पुढीलप्रमाणे:

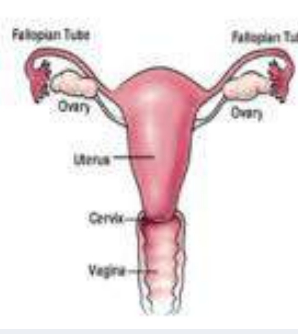
१. **Minimal Change disease** हा सहजपणे विशेषतः लहान मुलांमध्ये आढळतो. या आजारात खूप मोठ्या प्रमाणात लवचीतून प्रथिने जातात.

२. **Focal segmental glomerulosclerosis** हे मोठ्या माणसांमध्ये आढळणारे **Membranous glomerulonephritis** चे कारण आहे. ह्यामध्ये केशवाहिन्यांच्या प्रवेशद्वारांमध्ये कॅल्शियमचे क्षार काही काही भागांवर साठले जातात. ह्याची लक्षणे काही काही भागात आढळतात.

३. **Membranous glomerulonephritis** मूत्रपिंडातील चाळणीला सुज येते. ज्यामुळे खूप पदार्थ चाळणीतून गाळले जातात. ह्याचे कारण प्रतिकारशक्तीतील विचाड हे आहे. (Autoimmune Disorder)

४. **Mesangial Proliferative glomerulonephritis** मूत्रपिंडातील सूक्ष्म गाळणीतील सुजेबरोबर त्याच्यावर प्रतिपिंडाचा थर जमा होतो.

५. **Rapidly progressive glomerular nephritis** ह्यामध्ये मूत्रपिंडातील केशवाहिन्यांच्या समूहाचा आकार अर्ध चंद्राकृती होऊन रक्तातील दूषित

आश्रमाच्या व्यवस्थापकांनी तिच्या आईला बोलावून घेतले व तिच्या आजारासाठी होमिओपॅथिक उपचार सुरु करा, अशी विनंती मुलीच्या आईला केली.

वैद्यकीय चाचणीत आढळले :-

१. हिमोग्लोबिन : ८.८ ग्रॅम %

२. पॉन्ड्या पेशी थोड्या प्रमाणात वाढल्या.

३. एफए वाढला होता.

४. लवचीत : प्रथिनांचे प्रमाण +++ (Urine Protein)

- लवचीतमध्ये लाल रक्तपेशी व पु पेशी विपुल प्रमाणात होत्या.

तिच्या तक्रारी :

१. चेहऱ्यावर व दोन्ही पायांवर ६ महिन्यांपासून सुज

२. सतत ताप येणे व घामाचा आंबट वास येणे.

३. अधून अधून उलटी व मळमळ होणे.

४. भूक न लागणे २ वर्षांपासून

५. सतत सदी व खोकला २ वर्षांपासून

- थंडीत त्रासत वृद्धी

- पांघरून घेतल्यावर व उबदार वातावरणात बरे वाटणे

६. डोकेदुखी - ६ महिन्यांपासून

- ताप आल्यावर रात्रीच्या वेळी श्रमानंतर डोकेदुखीमध्ये वाढ.

विशेष माहिती :

१. खाण्यामध्ये गोड व मांसाहाराची आवड

२. दुधाची नावड

३. तहान कमी लागणे

४. जेवल्यानंतर पोटात दुखणे

५. घामाचा आंबट वास येणे

६. लवचीला गढूळ होऊन जळजळ होणे व कमी प्रमाणात होणे.

७. दिवसा झोप लागणे

८. आई वडिलांची स्वप्ने पडणे

९. प्रकृती थंड

- रुग्ण हे बालक असल्यामुळे तिची माहिती तिच्या आईने आणि आश्रम व्यवस्थापकांनी मिळून दिली ती पुढीलप्रमाणे :

१. तिचा स्वभाव कसा आहे ?

मुलीला ६ महिन्यांपासून चेहऱ्यावर व पायावर सुज येऊ लागली. लवचीला गढूळ होऊन जळजळ होऊ लागली. या लक्षणांवरून २००५ साली तिच्या आजाराचे **Nephrotic Syndrome** असे निदान झाले. तिच्या शरिरावरील सुज, वाढलेला रक्तदाब (१४०/१००), लवचीतून रक्त जाणे. या लक्षणांवरून तिला दवाखान्यात भरती करण्यात आले. अनाथ आश्रमाच्या व्यवस्थापकांनी तिच्या आईला बोलावून घेतले व तिच्या आजारासाठी होमिओपॅथिक उपचार सुरु करा, अशी विनंती मुलीच्या आईला केली.

संपूर्ण व्यक्तीमत्त्व :

१. चेहऱ्यावर सुज

२. सतत सदी खोकला

३. जेवल्यानंतर उलटी व मळमळ होणे.

४. रात्रीचे डोके दुखणे

५. जेवणात गोडाची व मांसाहाराची आवड

६. घामाचा आंबट वास येणे.

७. आई - वडिलांची स्वप्ने पडणे.

८. नखे खाण्याची आवड

९. जळजळा व्यक्तीकडून दुर्लक्ष झाल्याची भावना

१०. समजुतदार स्वभाव

११. अंधाराची, भुतांची व एकेट राहण्याची भीती

१२. प्रकृती थंड

- या लक्षणांवरून मी तिला १५ दिवसांसाठी एक होमिओपॅथिक (single Remedy) औषध दिले.

१५ दिवसांनी जेव्हा ती माझ्याकडे आली तेव्हा तिच्या चेहऱ्यावरची सुज कमी झाली. तिचा रक्तदाब कमी झाला. (१२०/८०), एका महिन्यांतर तिच्या प्रकृतीत आणखीन सुधारणा झाली. पायावरील सुज गेली, तिची उलटी, मळमळ थांबली. लवचीला साफ होऊ लागली. महिन्याभरात तिच्या लवचीतमध्ये प्रथिने, लाल रक्तपेशी व दूषित पेशी कमी कमी होत गेल्या. ६ महिन्यांत पूर्णपणे नाहिश्या झाल्या. तिच्या चेहऱ्यावरची, पायावरची, पोटावरची सुज कमी कमी होत गेली आणि हळू हळू पूर्णपणे नाहीशी झाली. तिच्या स्वभावात देखील खूप बदल झाला. ती आनंदित झाली आणि उत्साहित दिसू लागली. तिची भूक पूर्ववत झाली आणि शरिराची वाढ देखील व्यवस्थित होऊ लागली. अतिसूक्ष्मरूपी केवळ एका होमिओपॅथिक औषधाच्या मात्रेने तिच्या आरोग्याची पुनर्स्थापना केली. होमिओपॅथिक औषधे ही किडनीच्या आजारावर देखील कुठलेही दुष्परिणाम व्यक्त न करता (Nephro Toxic) अतिशय जलद काम करतात. आणि किडनीसारख्या गंभीर स्वरूपाच्या आजारापासून व्यधीमुक्त करते.

होमिओपॅथीद्वारे रुग्णसेवा करून आणि आर्थिकरित्या सहज पैसेलेल अशा स्वरूपात देशसेवा आणि विश्वसेवा करण्याचा आनंद शास्त्रशुद्ध पद्धतीने प्रॅक्टिस करणाऱ्या प्रत्येक होमिओपॅथिक डॉक्टराला मिळत असतो.

व्यसनाधीनता समाज व पालक

'व्यसन' कोणासाठी एन्जॉय, कोणासाठी धाडसीपणा, कुणाच पुरुषत्व तर कुणाच ओषध. पण, नक्कीच ह्या गोष्टी व्यसनात साध्य होतात का? व्यसन म्हणजे फक्त तंबाखू खाणे, गुटखा खाणे, दारूबाजी किंवा शरीरात हानीकारक ड्रग घेणे नव्हे; तर व्यसन हे चांगल्या गोष्टीचेही असू शकते. परंतु, चांगले व्यसन माणसाला हितकारक असते. मात्र, माणसाला अपायकारक असणाऱ्या व्यसनाविषयी चर्चा होऊन ती प्रत्येक व्यक्तीपर्यंत पोहोचणे अति आवश्यक गोष्ट आहे.

आज जगाचे वेगाने आधुनिकीकरण होत आहे. मनुष्य आज झपाट्याने वैज्ञानिक, आर्थिक, तांत्रिक व सामाजिक प्रगती करत आहे. मात्र, समाजातील लागलेल्या व्यसनाच्या रोगाविषयी कुणीही बोलत नाही. त्या संदर्भात ठोस निर्णय घेत नाही.

एखादी व्यक्ती कोणत्याही व्यसनाच्या आहारी जाते, तेव्हा त्याची सुरुवात मात्र खूप लहान असते. तो ज्या वेळी आपल्या मित्रांसोबत सिगारेटचा पहिला झुरका, पाटीमधील पहिला पेग, गुटखाची किक इत्यादीचा अनुभव घेतो. त्याच पूर्वी ह्या सर्व गोष्टींविषयी चर्चा त्याच्यासोबत व्हायला हवी. त्याला व्यसनापासून होणाऱ्या रोगांची, धोक्याची व जीवनाच्या नाशाविषयी सांगितले गेले पाहिजे. त्याच्या मित्रपरिवाराविषयी काळजी घेतली पाहिजे. अशाप्रकारे व्यसनाधीन असलेल्या मित्रांपासून आपल्या पाल्यांचे संरक्षण केले पाहिजे.

मित्राचा बर्थ डे, पाट्या, पिकनिक, ऑफिस पार्टी यामध्येही पुरुषत्वाचा विषय पुढे करून अनेक तरुणांना व्यसन करण्यासाठी फोर्स (आग्रह) केला जातो. हळूहळू कधी कधी होणाऱ्या पाट्यां महिना, आठवडा व प्रत्येक दिवसावर येऊन ठेवतात. व्यसनाचा विवखा वाढत जातो. मनुष्याला सवय लागून शरीराला कोड लागण्यास सुरुवात होते. बुद्धी, मानसिक असंतुलन, आर्थिक नुकसान, लैंगिक आजार, संसारात अशांतता, समाजात बेइज्जत इ. समस्यांना तोंड देत शेवटी अकाली मृत्यू होणे हाच व्यसनाधीन मनुष्याचा जीवनकाल असतो.

■ अभिनव पवार
मो. ८९७५०९००९९

गेली ४२ वर्षे पळव्या केव्हेप हॉस्पिटलमध्ये मृत्यूशी झुंज देणाऱ्या अरुणा शानबाग यांचे आज सोमवारी (दि. १८) निधन झाले. याच हॉस्पिटलमध्ये नवते काम करणाऱ्या शानबाग यांच्यावर वॉर्डबॉयने अत्याचार केले होते. तो धक्का सहन न झाल्याने त्या कोमात गेल्या होत्या. काही दिवसांपूर्वी न्यूयॉर्कच्या झाल्याने त्यांना व्हॅटिनेलरवर ठेवण्यात आले होते. या उपचारांदरम्यानच त्यांची प्राणज्योत मालवली. त्यांच्या मृत्यूबद्दल इच्छामरणाचा मुद्दा पुन्हा चर्चेत आला आहे. याविषयी तरुणांनी व्यक्त केलेल्या या प्रतिक्रिया...

कायदा हवा, आत्महत्त्येचा परवाना नाही

४०-४५ वर्षे मरणासन्न अवस्थेत असणाऱ्या व्यक्तीला इच्छामरण देण्यात काहीच वावगे नाही. कारण त्यामुळे पीडित व्यक्ती आणि त्याच्या परिवाराला अनेक त्रास सहन करावे लागतात. मात्र इच्छामरण म्हणजे आत्महत्त्येचा परवाना होता कामा नये. ती व्यक्ती यापुढे मरणासन्न अवस्थेत राहणार याची खात्री होणे गरजेचे आहे. त्याला मेडिकलचा आधार असावा आणि त्याचे अधिकार सुप्रीम कोर्टाला असावेत.

स्वरूपावरून कायदा योग्य-अयोग्य ठरेल

इच्छामरणाविषयी गेल्या अनेक वर्षांपासून चर्चा करण्यात येत आहे. मात्र अंधकार काही ठोस निर्णय घेण्यात आलेला नाही. तसेच त्या कायद्याचे स्वरूप काय आहे, यावरून त्याचे यश-अपयश ठरेल. इच्छापत्र तयार करताना संबंधित व्यक्तीच्या कुटुंबातील सदस्यांचाही विचार करणे गरजेचे आहे. नाहीतर त्याच्या मृत्यूनंतर वादविवाद होण्याची शक्यता आहे. भावनिक विचार करता हा कायदा आवश्यक आहे.

केशव चव्हाण

आरोपीचे काय होणार?

मरणासन्न अवस्थेत जाण्यास अनेक कारणे असतात. त्यातील एक म्हणजे घातपात आणि अत्याचार. त्यामुळे इच्छामरणाचा कायदा ठीक आहे. मात्र त्या व्यक्तीवर अत्याचार आणि घातपात करणारे काही वर्षांत शिक्षा भोगून सुटतातही. तरी ती व्यक्ती वेदना सहन करीत असते. शानबाग यांच्याबाबत तसेच झाले. त्यामुळे आरोपींना शिक्षा देऊन सोडणार का, असा प्रश्न उपस्थित होतो.

गणेश कवडे

4 ACES AND 1 KING TO WIN 1 CRORE CONSUMER BASE IN ALL OVER MAHARASHTRA

पल्मनरी हायपरटेन्शन दिनानिमित्त जनजागृती

■ पुणे : प्रतिनिधी
अनुवंशिक आणि लहान मुलांमध्ये आढळणाऱ्या पल्मनरी हायपरटेन्शन आणि पल्मनरी ऑर्टिअल हायपरटेन्शन या रोगांवर वेळीच उपचार घेतल्यास या रोगांवर नियंत्रण मिळवणे सोपे जाते, असे मत सप्ल्याचे ज्येष्ठ हृदयरोगतज्ज्ञ डॉ. ऋतुपर्ण शिंदे यांनी व्यक्त केले. जागतिक पी.एच. (पल्मनरी हायपरटेन्शन) दिनानिमित्त जनजागृती करण्यासाठी सप्ल्यातर्फे आयोजित करण्यात आलेल्या पत्रकार परिषदेत ते बोलत होते. शिंदे म्हणाले, पल्मनरी हायपरटेन्शन या रोगामध्ये धमन्या घट्ट आणि कडक होतात. ज्यामुळे उच्च रक्तदाब निर्माण होतो. ज्यामुळे हृदयावर ताण निर्माण होतो. या रोगामध्ये शरिरात पोहोचणाऱ्या ऑक्सिजनचे प्रमाण कमी होत जाते. हात, पाय आणि ओठ निळे पडणे, डोके हलके होणे, जीना चढताना धाप लागणे, श्वास घेताना त्रास होणे, पायावर - पोटावर सुज येणे आदी या रोगाची लक्षणे आहेत. पल्मनरी ऑर्टिअल हायपरटेन्शन या रोगामध्ये धमन्या असामान्यपणे होतात. त्यामुळे हृदयाला अधिक वेगाने काम करावे लागते आणि रक्तदाब वाढते. पल्मनरी ऑर्टिअल हायपरटेन्शनची लक्षणे अनेकदा स्पष्ट नसतात. मात्र धाप लागणे, व्यायाम केल्यावर थकवा येणे, गरगरणे, बेशुद्ध पडणे ही या रोगाची सामाईक लक्षणे आहेत. पल्मनरी ऑर्टिअल हायपरटेन्शन या रोगासाठी उपचार नाही. मात्र, लक्षणांवर उपचार केल्यास या रोगावर नियंत्रण मिळवणे सोपे जाते. या कारणामुळे उपचार जितक्या लवकर सुरु करात येईल तितक्या लवकर सुरु करावे.

आपलं व्यासपीठ

इमारतीत आगप्रतिबंधक साधणे असणे आवश्यक

मुंबईतील काळबादेवी येथील अंदाजे शंभरएक वर्षापूर्वीची लाकडी बांधकामाची गोकुळ इमारतीमध्ये शनिवारी (दि.९) लागलेले भयानक अग्नीकांड विजवतांना अग्नीशामन दलाचे संजय राणे, महेंद्र देसाई, नसरीकर, व सुधीर अमीन हे आग विजविताना इमारतीचा बराच भाग खाली कोसळून त्यात हे अधिकारी अडकून गंभीर जखमी झाले. त्यातले संजय राणे, महेंद्र देसाई यांना तत्काळ बाहेर काढले. नंतर थोड्याच वेळात त्यांचे निधन झाले. तर नसरीकर आणि अमिन यांच्यावर दवाखान्यात उपचार सुरु असताना सात दिवसांनंतर त्यांचे निधन झाले तर नसरीकर जीवनमरणाशी सामना करीत आहेत. तीन वरिष्ठ अधिकारी हकनाक प्राणाला मुकले. अग्निशामन कर्मचाऱ्याला उच्च दर्जाचे फायर एन्ट्री सूट, हेल्मेट, शर्ट पॅन्ट, कोट, बूट इत्यादी आगीला प्रतिबंध करणारे उपकरणे दुरुवणी नवीन दिली जावीत. तरच काही प्रमाणात आग विजविताना भयानक संकटांना त्यांना सामोरे जावे लागणार नाही. त्यामुळे मृत्यू पावलेल्या अधिकाऱ्यांचे कुटुंबांना त्वरीत नवीन मालकी हक्काची घरे दिली जावीत. त्यांचे वारसांना शासनाने महापालिका, नगरपालिकामध्ये नोकरीत सामील करून घ्यावे. मुंबईसह पुणे व इतर मोठ्या शहरातील अनेक भागात दोन इमारतींमध्ये जेथे चार चाकी वाने सहजासहजी जात नाहीत तेथे अग्नीशामन वाहन कसे पोहचणार. अनेक इमारती जूनूट व टोलेजंग असल्याने कधी, केव्हा आपत्तीकाळ घडेल तेव्हा तेथे अग्नीशामन गाडी जाणार कशी? आता तरी संबंधीत अधिकाऱ्यांनी ऑफिसातली आपली खुचीतून उठून बाहेर पडून गैर बांधकामे जमिन्दोस्त करणे, त्यांच्यावर अंकुश ठेवणे त्यात कोणत्याही प्रकारचा भ्रष्टाचार होऊ नये, याची प्रामाणिकपणे काळजी घ्यावी. त्याचप्रमाणे प्रत्येक इमारत बांधताना आगप्रतिबंधक साधने असणे आवश्यक आहे.

कृष्णा नाईक, बालाजी नगर, धनकवडी, पुणे-४३

टीप : आपल्या परिसरातील समस्यांबाबत आपली मते १०० ते १५० शब्दांत आपल्या छायाचित्रासह व पत्त्यासह खालील पत्त्यावर पाठवावीत.

पता : दैनिक 'पुण्य नगरी' बहिरेट पाटील ऑफिस, दुसरा मजला, बालगंधर्व चौक, शिवाजीनगर, पुणे - ५. Email : ambika.pune@gmail.com